

AGROTURIZM EKOLOGIK TA'LIM VA XABARDORLIK VOSITASI SIFATIDA

Boyqulova Shaxzoda

Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar

institut Agroturizm yo'nalishi

Annotatsiya: So'nggi yillarda agroturizm turizm industriyasining dinamik tarmog'i sifatida paydo bo'lib, tashrif buyuruvchilarga qishloq xo'jaligi hayoti va amaliyoti bilan shug'ullanish imkoniyatini taqdim etadi. Agroturizm rekreatsion va iqtisodiy foyda keltirishi bilan birga, ekologik ta'limda ham tobora muhim rol o'ynaydi. Amaliy tajribalar, fermer xo'jaliklariga sayohatlar va interfaol o'rganish orqali agroturizm barqaror dehqonchilik, tabiatni muhofaza qilish amaliyoti va oziq-ovqat ishlab chiqarishning o'zaro bog'liqligi va atrof-muhit salomatligini chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: agroturizm, ekologik ta'lim, barqaror qishloq xo'jaligi, saqlash, oziq-ovqat tizimlari, biologik xilma-xillik, qayta tiklanadigan energiya, fermadan dasturxonga, organik dehqonchilik, ekologik toza amaliyotlar, resurslarni tejash, atrof-muhit haqida xabardorlik, barqaror oziq-ovqat tizimlari, mahalliy oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarish, ekologik salomatlik

Agroturizmning shahar va qishloq bo'shliqlarini bartaraf etishdagi o'rni: Urbanizatsiya global miqyosda kuchaygani sari, odamlar o'rtasidagi tafovut va ularning oziq-ovqat qayerdan kelishi haqidagi tushunchasi kengayib bormoqda. Ko'pgina odamlar, ayniqsa shaharlarda yashovchilar, qishloq xo'jaligi jarayonlari va tabiiy ekotizimlardan uzilib qolgan. Agroturizm tashrif buyuruvchilarga qishloq xo'jaligi hayoti bilan bevosita

tanishish imkonini berib, bu bo'shliqni bartaraf etishga yordam beradi. Mehmonlar oziq-ovqat etishtirish, hayvonlarni ko'paytirish va erni barqaror usullar bilan boshqarish jarayonlari haqida bilib olishlari mumkin, bularning barchasi atrof-muhitni chuqurroq anglashga yordam beradi.

Masalan, sayyohlar ekinlarni yig'ishtirish, chorva mollarini boqish yoki organik dehqonchilik usullarini o'rganishda qatnashishi mumkin. Qishloq xo'jaligi bilan to'g'ridan-to'g'ri o'zaro aloqa tashrif buyuruvchilarga oziq-ovqat ishlab chiqarishning murakkabligini va ekinlarni almashtirish, kompostlash va suvni tejash kabi ekologik toza amaliyotlarning ahamiyatini tushunishga yordam beradi. Barqaror qishloq xo'jaligining atrof-muhitga ta'siriga guvoh bo'lish orqali sayyohlar oziq-ovqat xavfsizligi va atrof-muhitni boshqarish uchun ko'proq minnatdorchilikka ega bo'lishlari mumkin.

Barqaror qishloq xo'jaligini rivojlantirish: Agroturizmning ekologik ta'limga qo'shgan eng muhim hissalaridan biri uning barqaror qishloq xo'jaligiga qaratilganligidir. Agroturizm bilan shug'ullanuvchi fermer xo'jaliklari ko'pincha kimyoviy pestitsidlardan foydalanishni kamaytiradigan, suvni tejaydigan va tuproq unumdorligini oshiradigan ekologik toza dehqonchilik usullarini namoyish etadi. Bu amaliyotlar nafaqat fermer xo'jaliklarining mahsuldorligini oshiradi, balki biologik xilma-xillikni saqlash va ekologik muvozanatni mustahkamlash orqali atrof-muhitga ham foyda keltiradi.

Tabiatni muhofaza qilish haqida xabardorlikni oshirish: Barqaror dehqonchilikdan tashqari, agroturizm tabiatni muhofaza qilish masalalari haqida ham xabardorlikni oshirishi mumkin. Yovvoyi tabiatni muhofaza qilish, o'rmonlarni boshqarish va suv-botqoq erlarini tiklash bilan shug'ullanadigan fermer xo'jaliklari ko'pincha bu faoliyatni o'zlarining turistik takliflariga birlashtiradi. Ushbu joylarga tashrif buyurgan sayyohlar tabiiy ekotizimlar oldida turgan muammolar va ularni himoya qilish uchun zarur bo'lgan sa'y-harakatlarni yaxshiroq tushunadilar. Masalan, ba'zi agroturizm yo'nalishlari milliy bog'lar yoki qo'riqxonalar kabi qo'riqlanadigan tabiiy hududlar yaqinida yoki ichida joylashgan. Ushbu

fermalar qushlarni kuzatish, yovvoyi tabiatni kuzatish va saqlanib qolgan yashash joylari bo'ylab sayohatlarni o'z ichiga olgan ekoturlarni taklif qilishi mumkin. Ushbu tadbirlar nafaqat tabiatning go'zalligini ta'kidlaydi, balki tashrif buyuruvchilarni yo'qolib borayotgan turlarni saqlash, tabiiy resurslarni barqaror boshqarish va iqlim o'zgarishining mahalliy ekotizimlarga ta'sirini yumshatish muhimligi haqida ma'lumot beradi.

Agroturizm, shuningdek, qayta tiklanadigan energiya va resurslarni tejashni o'rganish uchun platformani taqdim etadi. Ko'pgina fermer xo'jaliklari quyosh panellari yoki biogaz kabi qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanadi, bu qishloq xo'jaligini toza energiya echimlari bilan qanday integratsiya qilish mumkinligini namoyish etadi. Bundan tashqari, yomg'ir suvini yig'ish va kompostlash kabi amaliyotlar agroturizmning ekologik ta'lim jihatini yanada ta'kidlab, barqaror suv va chiqindilarni boshqarishni namoyish etishga yordam beradi.

Oziq-ovqat tizimlari va atrof-muhit salomatligiga tashrif buyuruvchilarni jalb qilish: Agroturizmning tarbiyaviy ta'sirining asosiy elementlaridan biri uning odamlarni oziq-ovqat tizimlari va atrof-muhit bilan bog'lash qobiliyatidir. Aksariyat odamlar sanoat qishloq xo'jaligining atrof-muhitga ta'sirini, masalan, tuproq eroziyasi, suvning ifloslanishi yoki o'rmonlarning kesilishini tushunmasdan har kuni oziq-ovqat iste'mol qiladilar. Agroturizm odamlarga mahalliy oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarish bilan shug'ullanish va barqaror amaliyotlar bu zararli ta'sirlarni qanday kamaytirishiga guvoh bo'lish imkoniyatini beradi.

Agroturizmda fermadan dasturxongacha bo'lgan tajribalar keng tarqalgan bo'lib, bu tashrif buyuruvchilarga nafaqat oziq-ovqat yetishtirilishini ko'rish, balki o'z mehnati samarasini ham tatib ko'rish imkonini beradi. Ushbu tajribalar odatda yirik sanoat qishloq xo'jaligiga qaraganda kichikroq ekologik izga ega bo'lgan mahalliy oziq-ovqat tizimlarini qo'llab-quvvatlash muhimligini ko'rsatishga yordam beradi. Mehmonlar yanada kuchli

minnatdorchilik bilan ketishadi organik, mahalliy va mavsumiy mahsulotlar uchun ion, bu esa yanada barqaror iste'mol shakllariga hissa qo'shadi.

Agroturizm, shuningdek, oziq-ovqat millari yoki oziq-ovqat fermasidan iste'molchigacha bo'lgan masofa tushunchasini ham kiritadi. Oziq-ovqat millarini qisqartirish orqali mahalliy oziq-ovqat tizimlari transport bilan bog'liq uglerod chiqindilarini kamaytirishga yordam beradi. Ushbu kontseptsyani agroturizm orqali o'rgangan sayyohlar kelajakda oziq-ovqat sotib olayotganda, mahalliy fermerlarni ham, atrof-muhitni ham qo'llab-quvvatlagan holda, ekologik jihatdan ongli tanlov qilishlari mumkin.

Kelajak avlodlarni ilhomlantiruvchi: Agroturizm yosh avlod uchun bebaho ta'lim platformasini taqdim etadi. Ko'pgina fermer xo'jaliklari bolalarni ekish, o'rim-yig'im yoki hayvonlarga g'amxo'rlik qilish kabi tadbirlarga jalb qiladigan oilaviy tajribalarni taklif qiladi. Bu amaliy mashg'ulotlar erta yoshdanoq atrof-muhitga oid ongni tarbiyalashda muhim ahamiyatga ega. Ushbu tajribalarda ishtirok etgan bolalarda tabiatni umrbod qadrlash va barqarorlik muhimligini tushunish ko'proq rivojlanadi.

Fermer xo'jaliklarida ko'pincha maktablar yoki jamoat tashkilotlari bilan bog'langan ta'lim dasturlari ham yoshlarning qishloq xo'jaligi va atrof-muhit haqidagi tasavvurlarini shakllantirishda muhim rol o'ynashi mumkin. Bu dasturlar ko'pincha qishloq xo'jaligida changlatuvchilarning roli, tuproq salomatligining ahamiyati va dehqonchilik amaliyotining ekotizimlarga ta'siri kabi ekologik tushunchalarni o'rgatishga qaratilgan. Bolalar uchun qiziqarli, interaktiv tajribalarni yaratish orqali agroturizm barqaror dehqonchilik va tabiatni muhofaza qilish qiymatini tushunadigan, atrof-muhitga e'tiborli shaxslar avlodini tarbiyalashi mumkin.

Xulosa qilib aytganda agroturizm qishloqdan qochish emas; u ekologik ta'lim va xabardorlikning kuchli vositasidir. Tashrif buyuruvchilarga barqaror dehqonchilik

amaliyotlari, tabiatni muhofaza qilish va oziq-ovqat tizimlari bilan shug'ullanish imkonini berish orqali agroturizm biz duch kelayotgan ekologik muammolar va mavjud echimlarni chuqurroq tushunishga yordam beradi. Dunyo iqlim o'zgarishi, biologik xilma-xillikning yo'qolishi va oziq-ovqat xavfsizligi kabi muammolar bilan kurashar ekan, agroturizm o'zgarishlarni ilhomlantirish va yanada barqaror turmush tarzini rag'batlantirishning amaliy va qiziqarli usulini taklif etadi. Agroturizm ta'limga e'tibor qaratish orqali nafaqat atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha xabardorlikni rivojlantiradi, balki odamlarga sayyorani himoya qilish uchun o'z hayotlarida harakat qilish imkoniyatini beradi.

ADABIYOTLAR:

1. Ana M. (2017): Evropa Ittifoqida ekoturizm, agroturizm va qishloq turizmi. Konferensiya ma'ruzasi. CACTUS 2017 - Zamonaviy yondashuvlar va muammolar
Turizmning barqarorligi: Predeal, Ruminiya.
2. Basbi G., Rendl S. (2000). Fermer xo'jaliklarida turizmdan fermer turizmiga o'tish.
Turizmni boshqarish, 21, 365-462 pp.
3. Elbek Tog'aymurodov (2022). Agroturizm va fermerlarni diversifikatsiya qilish Samarqand viloyati. Ta'lim fanlari bo'yicha akademik tadqiqotlar, 3 (Maxsus 1-son), 28-34.
4. Elbek, T., Risolat, I., & Aggelopoulos, S. (2016). Agro va ekoturizm
O'zbekiston qishloq joylarida rivojlanish: "Gravity" modelidan foydalanish tahlili yondashuv. Yevropa ilmiy jurnali, 12(14).
5. Dernoy L.A. (1983). Evropada qishloq xo'jaligi turizmi. Turizmni boshqarish. 155-166 bet.
6. Oppermann, M. (1996). Germaniya janubidagi qishloq turizmi. Turizm yilnomalari Tadqiqot, 23, 86-102 pp.
7. Matias A. 2004. Iqtisodiy geografiya, tortishish va turizm savdosi: misol uchun. Portugaliya. Barqaror turizm, WIT Press, Buyuk Britaniya. 3(9), ISBN: 1-85312-724-8.